

18.9.2020

LAUSUNTO

Tuusulan kunnan Sivistystoimialueen säästösuunnitelmiin

Torstaina 17.9.2020 Kassille esiteltiin Sivistyksen toimialueen 1,2 ME:n säästösuunnitelma vuodelle 2021. Yli neljännes säästöistä (306.700 euroa) oli kohdistettu sairauspoissaolojen vähentämiseen ja sijaiskuluista leikkaamiseen. Keinoina todettiin työhyvinvointiin panostaminen ja sisäilmaongelmallisista tiloista luopuminen, mitkä ovat erittäin kannatettavia asioita - ja myöskin lainsäädännössä edellytetyjä asioita. Tarkemmassa selvittelyssä kysyttäessä kerrottiin, että käytännössä säästöjä on tarkoitus saavuttaa myös sijaiskiellolla.

Herää vakava kysymys siitä, miten kunta aikoo pitää yllä lainsäädännöllä asetettuja velvoitteita, mikäli työstä syystä tai toisesta poissaolevien tilalle ei tieten tahtoen hankita sijaisia hoitamaan tehtäviä. On totta se, mitä tilaisuuden alussa todettiin, että juuri henkilöstö on se mikä kunnan toiminnan tekemisellään saa aikaiseksi, ja että siksi henkilöstön työhyvinvoinnin tulee olla jokaisen toimialueen keskeisimpiä tavoitteita. Tämä lie kaikkien ymmärtämä perusta koko palveluntuotannon tosiasialle toteutumiselle sekä lakien kunnilta yleisesti vaatiman tilanteen ylläpitämiselle ja toiminnan kehittämiseksi. Sijaiskielto sotisi kaikkea tätä vastaan.

Käytännössä tuon mittaluokan säästötavoite sijaiskieltoineen kohdistuisi Sivistystoimialueella nimenomaan opetustoimen henkilöstöön, sillä varhaiskasvatuksen puolella jo lakisääteisen suhdeluvun asiallinen toteuttaminen estää sen. Muilta pienemmiltä ja tarkasti jo mitoitetuilta toimialoilta lie turha etsiä merkittäviä säästöjä vaarantamatta tosiasiasa koko palvelun olemassa oloa.

Asian käsittelyssä todettiin (perusopetuksen tai lukion) opettajan poissa ollessa ja sijaiskielloin voimassa ollessa opetuksen tulevan hoidetuksi toisen opettajan 'oma toimen ohella' (oto:na) pitämänä opetuksena. Selvennyksenä todettakoon, että säästö pääpiirteissään tässä olisi siinä, että oto-korvaus kahta luokkaa/ryhmää samanaikaisesti opettavalle opettajalle on vain 30% varsinaisesta palkasta, jolloin sijaisen palkasta säästettäisiin 70% (+sivukulut). Lyhyellä aikavälillä taloudellista säästöä ehkä syntyisi, mutta millä hinnalla?

On sanomattakin selvää, että kahden opetusryhmän samanaikainen opetus ei tulokseltaan voi vastata normaalia opetussuunnitelman edellyttämää opetusta eikä myöskään saada aikaan normaalia oppimista. Lisäksi häiriötilanteiden ja oppilaiden kiusatuksi tulemisen riski moninkertaistuu otoiulun aikana. Esimiesten tehtävät lisääntyvät ja vaikeutuvat sijaiskiellon seurauksena, ja kuitenkin epämieluisia päätöksiä pitäisi tehdä. Tiedetään, että oto-opetus on tarkoitettu käytettäväksi mahdollisimman lyhytaikaisesti ja vain silloin kun sijaista ei tosiasiallisista yrityksistä huolimatta heti saada poissaolon alettua hoitamaan opetustehtävää. Pitempiä aikaista (eli useamman oppitunnin) otoiilua ei voi pitää myöskään opetusta säätelevien lakien mukaisena; ja vielä vähemmän oppilaan oikeusturvan mukaisena.

Erittäin suuri riski on myös otoiilevan opettajan kuormittuminen, mikä lisää todennäköisyyttä uudelle sijaistarpeelle. Opettajien tietäessä sijaiskiellon olevan voimassa, jättäytyminen sairauslomalle - tai vaikkapa hakeutumien koulutukseen - aiheuttaa ristiriitaisia tunteita, kun tiedossa on oman poissaolon vaikutus työyksikköön. Työstä pois jääminen ajoissa venyy ja saattaa jopa jäädä lopulta tekemättä. Näin sairaus saattaa päästä pahenemaan, tartunnat levitä ja taitotietojen päivittäminen jäädä tekemättä. Sijaiskielto ja otoiilu sotkevat ja vaarantavat sekä opettajan että oppilaiden arjen eivätkä mitenkään edistä työhyvinvointia. Huomautettakoon myös, että Työsuojelulaki käytännössä kieltää työntekijän tarkoituksellisen kuormittamisen.

Toisena huomionarvoisena säästökeinona esitettiin ryhmäkokojen kasvattaminen. Kyseistä keinoa on kyseenalaistettu sekä asiantuntijoiden valtaosan että huoltajien sekä eritoten opettajien taholta. Ryhmäkokojen kasvattamisen seuraukset ovat hyvin saman suuntaiset kuin otilun. Opettajat kokevat vahvasti, että oppimistulokset, motivaatio ja voimat heikkenevät suoraan suhteessa ryhmäkoon kasvuun. Työrauhan ylläpito vaikeutuu ja yhtä useampi oppija jää vaille henkilökohtaista ohjauskontaktia. Yhdessä Tuusulassa viime vuosina voimallisesti toteutetun inkluusioideologian kanssa ryhmäkoon kasvattaminen peruskouluissa heikentää valitettavasti työnimua ja työhyvinvointia. Tulevaisuus ei näytä missään tapauksessa sen haasteettomammalta lukiossakaan oppivelvollisuuden erittäin todennäköisesti laajentuessa ensi syksynä täysi-ikäisyyden ja tutkinnon saavuttamiseen saakka.

Muistutettakoon, että valtuustokauden keskeisimmässä tavoitteissa on tärkeänä kohtana tehdä Tuusulan kunnasta vetovoimainen työnantaja, jolla on hyvinvoiva henkilöstö. Molemmat edellä käsitellyt opettajan ja oppijan arkityöskentelyä oleellisesti heikentävät säästötoimet sotisivat myös tätä tavoitetta vastaan. Samalla ne heikentäisivät epäilemättä Tuusulan valtuuston tavoittelemaa mainetta Suomen ykköskoulutuskuntana.

Lopuksi todettakoon yleisesti, että hyvä opettaja on sitoutettavissa varsinkin inhimillisesti mitoitettulla työtehtävällä, kohtuullisella ryhmäkoolla, turvallisella ja avoimella työympäristöllä sekä koko linjaorganisaatiossa toteutuvalla hyvällä henkilöstöjohtamisella. Aivan kuten muidenkin toimialojen palvelussuhteisilla, myös opetuslalla palkan tulee olla vertailukelpoinen ja maksun tapahtua ongelmitta. Näillä eväillä työnantaja voi luottaa palvelussuhteisten - myös korkeasti koulutettujen opettajien ja rehtorien - toteuttavan haasteellisissakin tilanteissa mielihyvin Tuusulassa elämäntehtävänsä ja osaltaan olla todellistamassa lakien kunnalta edellyttämää palvelutilannetta sekä Tuusulan valtuuston asettamia tavoitteita.

Kunnioitavasti

Antti Honkanen, JUKO:n plm./Tuusula

OAJ:n Tuusulan Opetusalan Paikallisyhdistys (TuusOPY) ry:n hallitus on kokouksessaan 21.9.2020 käsitellyt asiaa ja yhtyy täysin JUKO:n plm. Honkasen yllä olevaan lausuntoon.

Tuusulassa 22.9.2020

Ari Ahokas, TuusOPY:n puheenjohtaja

Yhdyn edelliseen lausuntoon SuPer:in edustamien lastenhoitajien ja koulunkäynninohjaajien puolesta

Tuusulassa 22.9.2020

Johanna Laakso, SuPer:in pääluottamusmies, Tuusula